ՍԱՄՎԵԼ
ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ Գ

ԱՐԾԿԵ

ՀՏԴ 94(479.25):72(479.25)
ԳՄԴ 63.3.(5Հ)+85.11(5Հ)
Կ294

Կարապետյան Սամվել

Կ294 Արծկե / Ս. Կարապետյան: ՀՃՈՒ հիմնադրամ / Ս. Կարապետյան.- Եր.:
Հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող հիմնադրամ, 2017, 232 էջ:

Աշխատությունը «Հայաստանի պատմություն» 36-հատորյա գրքաշարի Գ հատորն է՝ նվիրված Պատմական Հայաստանի Տավրոբերան (Տուրուբերան) նահանգի Բզնունիք գավառի Արծկե գավառամասի պատմությանը և նյութական մշակույթի հուշարձաններին:

Հասցեագրվում է Հայաստանի պատմությամբ հետաքրքրվող հասարակությանը:

ՀՏԴ 94(479.25):72(479.25)
ԳՄԴ 63.3.(5Հ)+85.11(5Հ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
www.armenianarchitecture.am, www.armenianarchitecture.us, www.raa.am info@raa.am, raayer@sci.am

ISBN 978-9939-843-37-7

© ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ - 2018
© ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ - 2018

Նվիրվում է

Հազարամյակների ընթացքում
սրբազան Հայրենիքի ազատության համար մաքառած
հայորդիների հիշատակին

Սույն հատորը լույս ընծայվեց ՀՀ մշակույթի նախարարության աջակցությամբ հաստատված
պետպատվերի շրջանակներում և ՀՃՈՒ հիմնադրամի միջոցներով

Բովանդակություն

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ... 5

ԱՐԾԿԵ ԳԱՎԱՌ ... 5
Տեղադրություն և վարչական կացությունը ... 6
Բնական միջավայրը ... 7
Բնական աղետներ ... 10
Անվանում ... 10
Պատմություն ... 10
Բնակչություն ... 38
Տնտեսություն ... 41
Գրչօջախներ ... 46
Կրթություն ... 46
Արծկեի թեմակալ առաջնորդները ... 47
Պատմական հուշարձաններ ... 49

ԱՐԾԿԵ ԳԱՎԱՌԻ ԳՅՈՒՂԵՐԸ ... 51
ԱՅԳՐԳՅՈՒ ... 51
ԱՆՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ... 52
ԱՌԵՆ ... 52
ԱՌՆՋԿՈՒՍ ... 68
ԱՐԾԿԵ ... 75
ՍՔԱՆՉԵԼԱԳՈՐԾ ՎԱՆՔ ... 94
ՁԻՈՒԿՈՒՆԻ (ՔԵՖԿԱԼԵ) ԲԵՐԴ ... 113
ԱՐՋՐԱ ... 123
ԱՐՋՐՈ ՎԱՆՔ ... 130
ՎԵՐԻՆ ԱՐՋՐԱ (ԹԱՂԱՆՑՈՑ ԳԵՂ) ... 131
ԲԱՐԿԱՏ ... 134
ՀԱԿՈԲ (ՅԱՔՈՒԲ) ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ... 138
ԲԱՐԿԱՇԱՏ (ԱԴՐՈՄ, ԱԹՐՈՒՆ) ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ... 139
ԲԵՐԴԱՎ ... 143
ԳԱՁՈԽ ... 148
ԳՈՒՋԵԼ ... 153
ԷԳԵՉՈՐ ... 154
ԽՈՌԱՆՑ ... 156
ԽՈՐԵՐՈՎ ... 166
ԾՌԳԵՏ ... 166
ԿԱՐԱՇԵՅԽ ... 167
ԿԱՐԱՔԵՇԻՇ ... 169
ՎԻՃԿԱՅՌՈՒԿ ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ... 177
ՍԱՀՄԱՆԱԽԱՉ ... 183
ՎԵՉԻԿ (ՎԱՌՆՋԻ՞Կ) ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ... 183
ԿՈՂԵՍ (ՎԵՐԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ԿՈՂԵՍ) ... 184
ԿՈՂՈՒՑ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՆՔ (ԱՎԵՐ ՎԱՆՔ) ... 188
ԿՈՃԵՐ ... 189
ԿՈՃԵՐԱՑ (ԿՈՃԵՐԱՆՑ) ՎԱՆՔ ... 194
ԿՈՐՏ ... 195
ՀԱՑԿՆԴՐՈՒԿ ... 199
ՄԱՆԻԿ ... 201
ՄՐԽՈՒՍ ... 202
ՆՈՐՇԵՆ ... 202
ԾԱԿՔԱՐ ... 213
ՆՈՐՇԵՆՋՈՒՂ ... 213
ՊԵՇՆԱԳՈՄԵՐ ... 217
ՍԻՓԱՆ ՆԵՐՔԻՆ (ՎԱՐԻ ՑԻՊԱՆ) ... 226
ՍԻՓԱՆ ՎԵՐԻՆ (ՎԵՐԻ ՑԻՊԱՆ) ... 228
ՑԻՊՆԱ (ՆԱՎԿԱ) ՎԱՆՔ ... 231
ՎԵՐԱՆԿԱՁԻ ... 238
ՍՈՒԹԵՆ (ՄԱՄ) ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ... 239
ՏԱՆՁՈՒՏ ... 239
ՏԱՐԱՎԱՆՔ ... 240
ՏԿԻՍ ... 247
ՏԿՈՒՑ ՎԱՆՔ ... 247
ՈՒՌԻ ... 253
ՔՇԽԼԱՐ ... 254

Արծկե գավառի պատմական հուշարձանների ցանկ ... 255
Օգտագործված գրականության ցանկ ... 260
Անձնանունների ցանկ ... 264
Տեղանունների ցանկ ... 273
Առարկայական ցանկ ... 279

Գրքաշարի նպատակն է Հայաստանի պատմությունը ներկայացնել գավառ առ գավառ, յուրաքանչյուրը՝ գյուղ առ գյուղ:

Հատորներից յուրաքանչյուրը նվիրված է լինելու Պատմական Հայաստանի (Մեծ և Փոքր Հայքերի) մեկ կամ մի քանի գավառներին և ներկայացնելու է տվյալ գավառի բոլոր բնակավայրերի պատմությունը և պատմական հուշարձանները:

Գրքաշարի յուրաքանչյուր հատոր պարունակելու է շուրջ 1000 լուսանկար, տարաբնույթ քարտեզներ, չափագրություններ, գրչանկարներ և օժանդակ այլ նյութեր:

Գրքաշարը խորհրդանշականորեն սկսում է Հայոց ձոր գավառից (հատոր Ա), քանի որ մեր ազգի անվանադիր Հայկ Նահապետը հաղթական ճակատամարտից հետո հենց այստեղ է հիմնում Հայք դաստակերտը:

ISBN 978-9939-843-37-7

9 789939 843377

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԵՐԵՎԱՆ - 2018

www.armenianarchitecture.am
www.raa.am
mayer@sci.am